C/2026/3935

1.9.2026

PRIPOROČILO SVETA

z dne 10. julija 2026

o ekonomski, socialni, strukturni in proračunski politiki ter politiki zaposlovanja Portugalske

(C/2026/3935)

SVET EVROPSKE UNIJE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije ter zlasti člena 121(2) in člena 148(4) Pogodbe,

ob upoštevanju Uredbe (EU) 2024/1263 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2024 o učinkovitem usklajevanju ekonomskih politik in večstranskem proračunskem nadzoru ter razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1466/97 ([1]) in zlasti člena 3(3) Uredbe,

ob upoštevanju priporočila Evropske komisije,

ob upoštevanju resolucij Evropskega parlamenta,

ob upoštevanju sklepov Evropskega sveta,

ob upoštevanju mnenja Odbora za zaposlovanje,

ob upoštevanju mnenja Ekonomsko-finančnega odbora,

ob upoštevanju mnenja Odbora za socialno zaščito,

ob upoštevanju mnenja Odbora za ekonomsko politiko,

ob upoštevanju naslednjega:

(1) Uredba (EU) 2024/1263 določa cilje okvira ekonomskega upravljanja, s katerim se želi spodbujati zdrave in vzdržne javne finance, z reformami in naložbami pa trajnostno in vključujočo rast in odpornost, ter preprečiti čezmerne javnofinančne primanjkljaje. Uredba določa, da Svet in Komisija izvajata večstranski nadzor v okviru evropskega semestra v skladu s cilji in zahtevami iz Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU). Evropski semester vključuje zlasti oblikovanje specifičnih priporočil za države in nadzor nad njihovim izvajanjem.

(2) Komisija je 25. novembra 2025 sprejela mnenje o osnutku proračunskega načrta Portugalske za leto 2026. Na isti datum je Komisija na podlagi Uredbe (EU) št. 1176/2011 sprejela poročilo o mehanizmu opozarjanja za leto 2026, v katerem Portugalske ni opredelila kot ene od držav članic, za katero bi bilo treba opraviti poglobljeni pregled. Sprejela je tudi priporočilo za priporočilo Sveta o ekonomski politiki euroobmočja, priporočilo za priporočilo Sveta o človeškem kapitalu v Evropski uniji ter predlog skupnega poročila o zaposlovanju za leto 2026, v katerem je analizirano izvajanje smernic za zaposlovanje in načel evropskega stebra socialnih pravic. Svet je priporočilo o ekonomski politiki euroobmočja ([2]) sprejel 21. aprila 2026, skupno poročilo o zaposlovanju in priporočilo o človeškem kapitalu pa 9. marca 2026.

([1]) Uredba (EU) 2024/1263 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2024 o učinkovitem usklajevanju ekonomskih politik in večstranskem proračunskem nadzoru ter razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1466/97 (UL L, 2024/1263, 30. april 2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj).

([2]) UL C, C/2026/2434, 28.4.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/2434/oj.

(3) Komisija je 29. januarja 2025 objavila kompas za konkurenčnost, tj. strateški okvir, katerega cilj je v naslednjih petih letih povečati svetovno konkurenčnost Unije. V njem so opredeljeni trije nujni elementi preobrazbe za trajnostno gospodarsko rast: inovacije, razogljičenje in konkurenčnost ter varnost. Kompas za konkurenčnost je od objave podlaga za delo v okviru evropskega semestra, s čimer zagotavlja, da so ekonomske politike držav članic skladne s strateškimi cilji EU, ter ustvarja enoten pristop k ekonomskemu upravljanju, ki spodbuja trajnostno rast, inovacije in odpornost po vsej Uniji.

(4) Evropski semester za usklajevanje ekonomskih politik se v letu 2026 nadalje razvija skupaj z zaključno fazo izvajanja Mehanizma za okrevanje in odpornost ([3]). Načrti za okrevanje in odpornost so bili skupaj s financiranjem kohezijske politike bistveni za uresničevanje prednostnih nalog politike v okviru evropskega semestra, saj so morali učinkovito obravnavati vse ali pomemben del izzivov, opredeljenih v zadevnih specifičnih priporočilih za države, izdanih v nedavnih ciklih, programi, ki se financirajo iz evropske kohezijske politike, pa so morali upoštevati specifična priporočila za države. Ker se Mehanizem za okrevanje in odpornost bliža koncu svoje življenjske dobe, je še vedno bistveno, da se ohranijo in nadgradijo reforme, ki se izvajajo z njegovo podporo, zlasti tiste, ki prispevajo k obravnavi izzivov, opredeljenih v specifičnih priporočilih za države.

(5) Komisija je 3. junija 2026 objavila poročilo o državi za Portugalsko za leto 2026. V njem je ocenila napredek Portugalske pri izvajanju specifičnih priporočil za državo za leto 2025 ter izvajanje načrta za okrevanje in odpornost na Portugalskem. Na podlagi te analize so bili v poročilu o državi opredeljeni najbolj pereči izzivi, s katerimi se sooča Portugalska. V njem je bil tudi ocenjen napredek Portugalske pri izvajanju evropskega stebra socialnih pravic, pa tudi pri doseganju krovnih ciljev Unije glede zaposlovanja, spretnosti ter zmanjševanja revščine in socialne izključenosti ter ciljev trajnostnega razvoja ZN.

(6) Svet je 21. januarja 2025 na podlagi ocene in priporočila Komisije sprejel priporočilo, v katerem je potrdil nacionalni srednjeročni fiskalno-strukturni načrt Portugalske ([4]). Načrt zajema obdobje 2025–2028 in predstavlja fiskalno prilagoditev skozi štiri leta. Svet je priporočil naslednje najvišje stopnje rasti očiščenih odhodkov: 5,0 % v letu 2025, 5,1 % v letu 2026, 1,2 % v letu 2027 in 3,3 % v letu 2028, ki ustrezajo najvišjim kumulativnim stopnjam rasti, izračunanim glede na izhodiščno leto 2023, v višini 17,4 % v letu 2025, 23,4 % v letu 2026, 24,8 % v letu 2027 in 28,9 % v letu 2028.

(7) Vojna agresija Rusije proti Ukrajini in njene posledice pomenijo eksistencialni izziv za Evropsko unijo. Komisija je države članice pozvala, naj zaprosijo za usklajeno aktivacijo nacionalne odstopne klavzule v okviru Pakta za stabilnost in rast, da bi podprla prizadevanja EU za hitro in znatno povečanje obrambnih odhodkov ([5]), Evropski svet pa je ta predlog pozdravil 6. marca 2025. Na prošnjo Portugalske je Svet 8. julija 2025 na priporočilo Komisije sprejel priporočilo o dovoljenju Portugalski za odstopanje od priporočenih najvišjih stopenj rasti očiščenih odhodkov ([6]). Obdobje, v katerem je aktivirana nacionalna odstopna klavzula (2025–2028), Portugalski omogoča ponovno prednostno razvrstitev javnofinančnih odhodkov ali povečanje javnofinančnih prihodkov, tako da trajno višji odhodki za obrambo srednjeročno ne bi ogrozili fiskalne vzdržnosti.

([3]) Uredba (EU) 2021/241 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. februarja 2021 o vzpostavitvi Mehanizma za okrevanje in odpornost (UL L 57, 18.2.2021, str. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

([4]) Priporočilo Sveta z dne 21. januarja 2025 o potrditvi nacionalnega srednjeročnega fiskalno-strukturnega načrta Portugalske (UL C, C/2025/641, 21.1.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/641/oj).

([5]) Sporočilo Komisije Upoštevanje večjih obrambnih izdatkov v okviru Pakta za stabilnost in rast (Bruselj, C(2025) 2000 final z dne 19. marca 2025).

([6]) Priporočilo Sveta z dne 8. julija 2025 o dovoljenju Portugalski za odstopanje od najvišjih stopenj rasti očiščenih odhodkov, kot jih je določil Svet v skladu z Uredbo (EU) 2024/1263 (aktivacija nacionalne odstopne klavzule) (UL C, C/2025/3972, 20.8.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3972/oj).

(8) Portugalska je 30. aprila 2026 predložila letno poročilo o napredku 2026 ([7]) v zvezi z upoštevanjem priporočenih najvišjih stopenj rasti očiščenih odhodkov ter v zvezi z izvajanjem reform in naložb v odziv na glavne izzive, opredeljene v specifičnih priporočilih za državo v okviru evropskega semestra. Letno poročilo o napredku odraža tudi polletno poročanje Portugalske o napredku pri izvajanju načrta za okrevanje in odpornost v skladu s členom 27 Uredbe (EU) 2021/241.

(9) Realna rast BDP je leta 2025 znašala 1,9 %, inflacija po HICP pa 2,2 %. Glede na pomladansko napoved Komisije 2026 naj bi realni BDP v letu 2026 zrasel za 1,7 %, v letu 2027 pa za 1,8 %, inflacija po HICP pa naj bi znašala 3,0 % v letu 2026 in 2,3 % v letu 2027.

(10) Po podatkih Eurostata ([8]) se je presežek sektorja država na Portugalskem povečal z 0,6 % BDP v letu 2024 na 0,7 % BDP v letu 2025. Na podlagi ukrepov politike, znanih do presečnega datuma napovedi, pomladanska napoved Komisije 2026 za leto 2026 predvideva primanjkljaj v višini 0,1 % BDP, za leto 2027 pa primanjkljaj v višini 0,4 % BDP. Zmanjšanje v letu 2026 je predvsem posledica vpliva vladnih podpornih ukrepov, sprejetih v odziv na neurja, ki so Portugalsko prizadela januarja in februarja, skupaj z vplivom dodatnih ukrepov fiskalne politike, ki slabšajo saldo. Sprememba primanjkljaja v letu 2027 je predvsem posledica vpliva dodatnih ukrepov fiskalne politike, ki slabšajo saldo, vključno z novim stanovanjskim svežnjem in zmanjšanjem davka od dohodkov pravnih oseb.

(11) Glede na ocene Komisije je bila fiskalna naravnanost ([9]), ki vključuje nacionalno financirane odhodke in odhodke, ki jih financira EU, v letu 2025 na splošno nevtralna. V letu 2026 naj bi bila prav tako ekspanzivna, in sicer v višini 1,6 % BDP, v letu 2027 pa restriktivna v višini 1,3 % BDP.

(12) Glede na podatke Eurostata ([10]) se je dolg sektorja država na Portugalskem zmanjšal s 93,5 % BDP konec leta 2024 na 89,7 % BDP konec leta 2025. Zmanjšanje deleža dolga v letu 2025 je predvsem posledica primarnega presežka ter ugodne razlike med obrestno mero in stopnjo rasti. Na podlagi ukrepov politike, znanih na presečni datum napovedi, pomladanska napoved Komisije 2026 predvideva, da se bo delež javnega dolga v BDP do konca leta 2026 zmanjšal na 87,6 %, do konca leta 2027 pa še dodatno na 86,0 %. Zmanjšanje v letih 2026 in 2027 je predvsem posledica pričakovanega vztrajnega primarnega presežka ter ugodne razlike med obrestno mero in stopnjo rasti.

(13) Po podatkih Eurostata ([11]) so skupni odhodki sektorja država za obrambo na Portugalskem v letu 2025 znašali 0,8 % BDP. Glede na pomladansko napoved Komisije 2026 naj bi v letu 2026 ostali na isti ravni. To pomeni povečanje za 0,0 odstotne točke BDP v primerjavi z referenčnim letom 2021 ([12]).

([7]) Letna poročila o napredku za leto 2026 so na voljo na: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en?prefLang=sl.

([8]) Eurostat, Kazalniki eura z dne 22. aprila 2026.

([9]) Fiskalna naravnanost je opredeljena kot merilo spremembe osnovnega proračunskega položaja sektorja država na letni ravni. Cilj te naravnanosti je oceniti gospodarsko spodbudo, ki izhaja iz fiskalnih politik, tako tistih, ki se financirajo na nacionalni ravni, kot tistih, ki se financirajo iz proračuna EU. Fiskalna naravnanost se meri kot razlika med (i) srednjeročno potencialno rastjo in (ii) spremembo primarnih odhodkov brez diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov, vključno z odhodki, ki se financirajo z nepovratno podporo (nepovratnimi sredstvi) v okviru Mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov Unije.

([10]) Eurostat, Kazalniki eura z dne 22. maja 2026.

([11]) Eurostat, javnofinančni odhodki po klasifikaciji izdatkov države po funkcijah (COFOG).

([12]) Natova opredelitev odhodkov za obrambo se razlikuje od opredelitve COFOG. Poleg tega bi lahko prišlo do razlik zaradi časa evidentiranja izdatkov, zlasti kar zadeva vojaško opremo, saj Nato pri poročanju ne upošteva pravil nacionalnih računov za čas evidentiranja.

(14) Unija se še naprej sooča s tveganji motenj v oskrbi z energijo in povečane nestanovitnosti cen, ki jih še zaostrujejo geopolitične napetosti, ki vplivajo na svetovne trge nafte in plina. Izkušnje iz energetske krize v obdobju 2022–2023 so pokazale, da splošni ukrepi, ki niso ciljno usmerjeni, povzročajo velike fiskalne stroške ter so socialno in gospodarsko neučinkoviti. Od izbruha vojne na Bližnjem vzhodu februarja 2026 je Portugalska sprejela ukrepe fiskalne politike za ublažitev vpliva visokih cen energije na gospodinjstva in podjetja ([13]). Ti vključujejo neciljno znižanje trošarin na dizelsko gorivo in bencin brez določenega datuma poteka, nadaljnjo ciljno usmerjeno podporo prometnemu, kmetijskemu in ribiškemu sektorju ter ciljno usmerjene transferje subjektom socialnega sektorja, taksi podjetjem in gasilskim združenjem. Ti ciljno usmerjeni podporni ukrepi naj bi prenehali veljati do 30. junija 2026. Glede na pomladansko napoved Komisije 2026 naj bi fiskalni stroški teh ukrepov leta 2026 znašali 0,1 % BDP, tudi če bi bili vsi ukrepi podaljšani do konca leta 2026.

(15) Po izračunih Komisije so se očiščeni odhodki na Portugalskem povečali za 5,5 % v letu 2025 in kumulativno za 18,7 % v letih 2024 in 2025. Rast očiščenih odhodkov v letu 2025 je nad priporočeno najvišjo stopnjo rasti, kar na letni ravni pomeni odstopanje v višini 0,2 % BDP. Če se upoštevata leti 2024 in 2025 skupaj, je tudi kumulativna stopnja rasti očiščenih odhodkov nad priporočeno najvišjo stopnjo rasti, kar pomeni odstopanje v višini 0,4 % BDP v kumulativnem smislu. Ob upoštevanju prožnosti za višje odhodke za obrambo v skladu z nacionalno odstopno klavzulo kumulativno odstopanje očiščenih odhodkov ob upoštevanju let 2024 in 2025 ostaja 0,4 % BDP. Hkrati je, kot je navedeno, proračunski položaj v letu 2025 izkazoval presežek.

(16) Po izračunih Komisije naj bi se očiščeni odhodki na Portugalskem povečali za 5,6 % v letu 2026 ter kumulativno za 25,2 % v letih 2024, 2025 in 2026. Rast očiščenih odhodkov naj bi bila v letu 2026 nad priporočeno najvišjo stopnjo rasti, kar na letni ravni pomeni odstopanje v višini 0,2 % BDP. Če se upoštevajo leta 2024, 2025 in 2026 skupaj, naj bi bila tudi kumulativna stopnja rasti očiščenih odhodkov nad priporočeno najvišjo stopnjo rasti, kar pomeni odstopanje v višini 0,6 % BDP v kumulativnem smislu. Ob upoštevanju prožnosti za višje odhodke za obrambo v skladu z nacionalno odstopno klavzulo predvideno kumulativno odstopanje očiščenih odhodkov ob upoštevanju let 2024, 2025 in 2026 skupaj ostaja 0,6 % BDP. Hkrati bo, kot je navedeno, v letu 2026 proračunski položaj po predvidevanjih blizu ravnovesja.

(17) Zaradi staranja prebivalstva in napovedanega zmanjševanja deleža delovno sposobnega prebivalstva je vzdržnost portugalskega dokladnega pokojninskega sistema srednjeročno pod pritiskom. Po projekcijah se bodo javnofinančni odhodki za pokojnine v naslednjih dveh desetletjih še povečali, in sicer z 12,8 % leta 2025 na 15,1 % leta 2045 ([14]). Po napovedih bo Portugalska leta 2045 imela tretji najvišji delež odhodkov za pokojnine v BDP med vsemi državami članicami, pri čemer naj bi javnofinančni odhodki za pokojninski sistem dosegli vrh leta 2046. Na Portugalskem je zakonsko določena upokojitvena starost povezana s pričakovano življenjsko dobo, da bi se izboljšala vzdržnost pokojninskega sistema. Portugalska je ustanovila tudi delovno skupino, katere nalogi sta opredeliti strategije in oceniti predloge za zagotovitev vzdržnosti pokojninskega sistema, vključno s ponovno oceno sistema predčasnega upokojevanja in študijo o mehanizmih delnega upokojevanja. Vendar delovna skupina še ni predstavila svojega poročila s konkretnimi predlogi politik, Portugalska pa ni sprejela dodatnih strukturnih ukrepov, ki so potrebni za zmanjšanje pritiska na javni pokojninski sistem v državi. Poleg tega sheme dodatnega pokojninskega zavarovanja na Portugalskem ostajajo slabo razvite in zajemajo le majhen del delovne sile. To zmanjšuje tudi možnosti Portugalske za mobilizacijo dolgoročnih prihrankov za produktivne naložbe.

([13]) To odraža stanje na presečni datum pomladanske napovedi Komisije 2026 (4. maj 2026).

([14]) Evropska komisija, 2024 Ageing Report: Economic and Budgetary Projections for the EU Member States (2022–2070) (Poročilo o staranju prebivalstva za leto 2024 – gospodarske in proračunske projekcije za države članice EU (2022–2070), Institutional Paper 279, april 2024.

(18) Davčni izdatki so v portugalskem davčnem sistemu zelo razširjeni, saj je v več različnih pravnih besedilih določenih skoraj 800 različnih davčnih izdatkov. Davčni izdatki so lahko učinkovito orodje za doseganje specifičnih ciljev politike. Vendar pa povzročajo tudi izpad prihodkov, prispevajo k zapletenosti davčnega sistema in bi lahko vplivali na dohodkovno neenakost. Portugalska je v okviru načrta za okrevanje in odpornost z ustanovitvijo nove stalne enote za davčno politiko (znane kot U-TAX), katere cilj je spremljati in ocenjevati davčne izdatke, naredila prvi korak pri reševanju velikega števila davčnih izdatkov. Vendar po objavi ocenjevalnega poročila enote U-TAX učinkovito ukrepanje za racionalizacijo davčnih izdatkov ostaja omejeno. Leta 2024 so samo davčni izdatki v zvezi z davkom na dodano vrednost znašali 4,3 % BDP. Obsežna uporaba znižanih in vmesnih stopenj davka na dodano vrednost za gostinske in nastanitvene storitve (hotelske nastanitve, restavracije in storitve cateringa) lahko nesorazmerno koristi gospodinjstvom z višjimi dohodki. Številne spodbude in oprostitve prav tako znatno prispevajo k zapletenosti okvira davka od dohodkov pravnih oseb. Portugalska bi lahko izboljšala učinkovitost svojega davčnega sistema z racionalizacijo davčnih izdatkov, vključno s tistimi, povezanimi z znižanimi in vmesnimi stopnjami davka na dodano vrednost ter v okviru davka od dohodkov pravnih oseb; Poleg tega neporavnana plačila davkov Portugalske glede na BDP kljub stalnemu zmanjševanju od leta 2021 ostajajo med najvišjimi v EU.

(19) Sistematično, smiselno in pravočasno vključevanje lokalnih in regionalnih organov, socialnih partnerjev, civilne družbe in drugih ustreznih deležnikov je še vedno bistvenega pomena, da se zagotovi široko prevzemanje odgovornosti za uspešno izvajanje instrumentov Unije za financiranje, pa tudi v okviru evropskega semestra.

(20) Pri izvajanju programov kohezijske politike, ki vključujejo podporo iz Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR), Sklada za pravični prehod (SPP), Evropskega socialnega sklada plus (ESS+) in Kohezijskega sklada, Portugalska ostaja pod povprečjem na ravni EU, kar zadeva izbiro projektov in plačila. Pomembno je okrepiti in pospešiti prizadevanja za zagotovitev hitrega izvajanja naložb, hkrati pa čim bolj povečati njihov učinek na terenu. Portugalska že sprejema ukrepe v okviru svojih programov kohezijske politike za povečanje konkurenčnosti in rasti. Vendar se še naprej spopada z izzivi pri izvajanju, tudi glede zamud v postopkih javnega naročanja zaradi pritožb, omejene tehnične in upravne zmogljivosti, zamud pri sklepanju pogodb o podpori med organi upravljanja in medobčinskimi skupnostmi, odgovornimi za teritorialne instrumente, dolgotrajnih postopkov za izdajo industrijskih licenc in dovoljenj, pomanjkanja predvidljivega načrtovanja ter nezadostnega nabora zrelih projektov. Hkrati mora Portugalska pospešiti izvajanje SPP, saj je treba sredstva izplačati do konca leta 2026. Bistveno je zagotoviti, da se nove naložbe, ki jih je Portugalska opredelila pri vmesnem pregledu skladov kohezijske politike, zlasti tiste, ki so povezane s petimi prednostnimi nalogami, opredeljenimi v uredbi o vmesnem pregledu ([15]), izvedejo hitro in učinkovito.

(21) Portugalska se spopada z več izzivi, povezanimi s poenostavitvijo, poslovnim okoljem, raziskavami in inovacijami, dostopom do financiranja in financiranjem rasti, kakovostjo priprave zakonodaje, prometom, energijo iz obnovljivih virov, energetsko infrastrukturo in omrežji, energetsko učinkovitostjo, okoljsko politiko, upravljanjem virov, prilagajanjem podnebnim spremembam, zdravstvenim varstvom in dolgotrajno oskrbo, spretnostmi, izobraževanjem in usposabljanjem ter stanovanji.

(22) Kljub napredku, doseženemu v zadnjih letih, upravna in regulativna bremena ostajajo velika ovira za poslovanje podjetij na Portugalskem. Te ovire negativno vplivajo na privlačnost portugalskih trgov, zmanjšujejo konkurenčnost in portugalska podjetja ovirajo pri širitvi, inovacijah in povečanju produktivnosti. Podjetja zlasti še naprej poročajo o dolgotrajnih postopkih izdajanja industrijskih licenc in dovoljenj, ki so po njihovem mnenju velika ovira pri naložbah. Kljub določenemu napredku pri skrajšanju in racionalizaciji teh postopkov se lokalni organi srečujejo s težavami pri izvajanju novih postopkov, prakse pa se lahko med regijami in občinami močno razlikujejo. Portugalska bi lahko poenostavila svoj regulativni okvir in izboljšala njegovo učinkovitost s širšo uporabo naknadnega vrednotenja politik, krepitvijo sodelovanje deležnikov in povečanjem preglednosti pri pripravi javnih politik. Zamude pri plačilih ostajajo razširjene, zlasti na Azorih in v zdravstvenem sektorju.

([15]) Uredba (EU) 2025/1914 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. septembra 2025 o spremembi uredb (EU) 2021/1058 in (EU) 2021/1056 glede posebnih ukrepov za obravnavanje strateških izzivov v okviru vmesnega pregleda.

(23) Portugalska podjetja se zanašajo predvsem na bančna posojila in notranje vire za financiranje. Čeprav so bili v zadnjih letih vse pogosteje sprejeti drugi viri financiranja, kot sta tvegani in lastniški kapital, ostajajo občutno nižji od povprečja Unije, portugalski trg kapitala pa ostaja slabo razvit. Portugalski organi so začeli in okrepili več pobud, kot so sklad za kapitalizacijo in odpornost, ki ga upravlja Banco Português de Fomento, programi, ki podpirajo zagonska podjetja ali so usmerjeni v določene sektorje, ter nedavni pregled zakonika o kapitalskih trgih. Vendar je potreben nadaljnji napredek, da bi Portugalska dohitela primerljive evropske države ter pritegnila več vlagateljev in naložb zasebnega kapitala, tudi s krepitvijo vloge in zmogljivosti institucionalnih vlagateljev ter razvojem shem dodatnega pokojninskega zavarovanja, ki bi lahko zagotovile stabilen in pomemben vir dolgoročnega kapitala za segmenta tveganega kapitala in zasebnega kapitala. To bi lahko podprlo inovacije, povečalo zmogljivost lokalnih podjetij za širitev in razširitev njihovega poslovanja, izboljšalo vodstvene prakse in povečalo produktivnost. Finančna pismenost na Portugalskem je slaba, v raziskavi Eurobarometra o finančni pismenosti iz leta 2023 pa je le 16 % Portugalcev prejelo „visoko“ oceno, kar je drugi najslabši rezultat v EU. Država je za odpravo teh vrzeli izvedla več ukrepov, med drugim je v šolske učne načrte vključila finančno pismenost. Vendar bi lahko nadaljnja prizadevanja za izboljšanje finančne pismenosti omogočila učinkovitejše razporejanje prihrankov in pomagala izboljšati razumevanje podjetij o posebnih koristih in tveganjih vsakega razpoložljivega finančnega instrumenta.

(24) Pravosodni sistem postaja učinkovitejši, vendar se še naprej spopada z izzivi, ki so povezani z dolgotrajnimi postopki in velikimi sodnimi zaostanki, zlasti na upravnih in v manjši meri davčnih sodiščih. Podjetja poročajo, da je neučinkovit pravosodni sistem ena glavnih ovir za njihovo poslovanje ([16]). Za Portugalsko bo pomembno, da še naprej dosega napredek pri zmanjševanju zaostankov pri nerešenih zadevah in njihovem trajanju na sodiščih prve in druge stopnje ter zagotovi razpoložljivost ustreznih sredstev za pravosodni sistem.

(25) Naložbe v raziskave in razvoj so se v zadnjih letih povečale, vendar še vedno ne zadostujejo, da bi portugalski nacionalni raziskovalni in inovacijski sistem dohitel povprečje EU. Delež porabe za raziskave in razvoj glede na BDP se je v letu 2024 povečal na 1,7 %, kar je bilo podprto s povečanjem zasebne porabe, intenzivnost javnih raziskav in razvoja pa je ostala stabilna pri 0,6 %. Portugalski organi so izvedli širok nabor programov za podporo raziskavam in inovacijam, pri čemer naj bi bili številni od njih zaključeni leta 2026. Čeprav se od teh programov pričakujejo trajne koristi, bodo po izteku njihovega trajanja potrebne ustrezne spodbude za raziskave, razvoj in inovacije. K temu lahko pripomorejo vrednotenje politik, usmerjanje na sektorje z največjim potencialom za rast in dodano vrednost ter upoštevanje regionalnih posebnosti. V zvezi s tem bi morale politike spodbujati učinkovit prenos tehnologije in znanja med podjetji in raziskovalnimi središči ter povečati sposobnost portugalskih podjetij za raziskave in inovacije.

(26) Portugalska ostaja močno odvisna od uvoženih fosilnih goriv. To pomeni pomembne izzive za energetsko varnost in Portugalsko izpostavlja cenovnim šokom. Promet je sektor, ki največ prispeva k emisijam toplogrednih plinov na Portugalskem in je močno odvisen od uvožene nafte, ki je predstavljala 93 % skupne končne porabe energije v prometu. Portugalska beleži znatne subvencije za fosilna goriva, pri čemer pred letom 2030 ni načrtovana njihova postopna odprava. Še posebej subvencije za fosilna goriva, ki ne naslavljajo energetske revščine na ciljno usmerjen način niti ne predstavljajo odziva na pomisleke glede energetske varnosti, ki ovirajo elektrifikacijo in niso ključne za industrijsko konkurenčnost, bi lahko predstavljale prednostno nalogo pri postopnem opuščanju. Portugalska ni sprejela ukrepov za postopno odpravo subvencij za fosilna goriva, kot so znižanja davka in oprostitve za dizelsko gorivo za podjetja za prevoz tovora in javni prevoz, ki ohranjajo odvisnost od fosilnih goriv in odvračajo od bolj trajnostnih prometnih rešitev. Portugalska napreduje pri spodbujanju električne mobilnosti in razogljičenju voznega parka. Vendar podporni ukrepi za zasebna brezemisijska vozila, tudi za vozila za gospodarski cestni prevoz, niso dovolj ciljno usmerjeni. Napredek pri nadaljnjem razvoju železniškega omrežja ostaja omejen. Čeprav je javni prevoz na splošno cenovno dostopen, je njegova razpoložljivost na metropolitanskih območjih nezadostna, omrežje zunaj urbanih območij pa ostaja slabo razvito, z omejenim dostopom na podeželskih območjih. Medregionalna povezljivost bi zahtevala znatno okrepitev vseh načinov javnega prevoza, zlasti železniškega. To bi lahko imelo pomembno vlogo tudi pri zmanjševanju pritiska na cene stanovanjskih nepremičnin v urbanih središčih in povečanju privlačnosti drugih območij.

([16]) Studies on Business Statistics, Context Costs of Companies (IaCC) (Študije o poslovni statistiki, Stroški okoliščin za podjetja (IaCC), Nacionalni statistični urad.

(27) Portugalska ima enega najbolj razgljičenih elektroenergetskih sistemov v EU. Vendar zapleteni, dolgotrajni in nezadostno digitalizirani postopki za izdajo dovoljenj še naprej upočasnjujejo zlasti uvajanje novih zmogljivosti za proizvodnjo energije iz obnovljivih virov na ravni omrežja. Razvoj skupnosti na področju energije iz obnovljivih virov, ki jih vodijo državljani, prav tako ostaja zelo omejen. Velik delež obnovljivih virov prispeva k temu, da veleprodajne cene električne energije v času, ko na Bližnjem vzhodu poteka konflikt, ostajajo cenovno dostopne. Vendar je Portugalska zaradi pomanjkanja prožnosti brez fosilnih goriv in redkih instrumentov za zmanjševanje tveganj izpostavljena skokom cen električne energije. Poleg tega ostaja uporaba pogodb o nakupu električne energije omejena. Spodbude za nadaljnji razvoj dolgoročnih pogodb bi pripomogle k večji stabilnosti trga, saj bi nosilcem projektov zagotovile dolgoročne prihodke. Omejitve zmogljivosti omrežja vse bolj vplivajo na priključitev novih projektov na področju obnovljivih virov, pri čemer se povečuje zaostanek projektov, ki čakajo na priključitev, znaten del dodeljenih zmogljivosti pa še ne obratuje. Čeprav so bili sprejeti nekateri ukrepi za povečanje obstoječih zmogljivosti omrežja, bi morala Portugalska povečati preglednost v zvezi z razpoložljivimi zmogljivostmi distribucijskega omrežja, da bi nosilcem olajšala načrtovanje in vlaganje v nove projekte, hkrati pa sprejeti ukrepe za izboljšanje učinkovitosti omrežja, kot je spodbujanje hibridnih projektov, ter odvračanje od špekulativnih zahtevkov. Odpravljanje ozkih grl v postopkih za izdajo dovoljenj ter nadaljnje naložbe v omrežja električne energije, vključno z dokončanjem čezmejne povezave s Španijo, spodbujanje skladiščenja, prilagajanja odjema in drugih rešitev za prožnost ter nadaljnja digitalizacija omrežja bodo povečali odpornost, stabilnost in varnost omrežja ter podpirali prizadevanja za elektrifikacijo.

(28) Velik delež portugalskega prebivalstva je izpostavljen energetski revščini. Za portugalske programe za energetsko učinkovitost so kljub precejšnjim sredstvom, tudi iz proračuna EU, še naprej značilne zamude pri izvajanju zaradi zapletenih in nestabilnih zasnov programov. Portugalska je nedavno uvedla shemo za mobilizacijo zasebnega financiranja, vendar ni jasno, v kolikšni meri se uporablja. Da bi zmanjšala veliko odvisnost stavb od fosilnih goriv in omejila porabo energije, bi morala pospešiti prizadevanja za energetsko učinkovitost z izboljšanjem zasnove programov in vnaprejšnjega načrtovanja razpisov za financiranje, okrepitvijo spodbud za celovite prenove, spodbujanjem finančnih shem za privabljanje zasebnih naložb, odpravo regulativnih ozkih grl, zlasti za večstanovanjske stavbe in javne stavbe, ter boljšim usmerjanjem podpore, ki temelji na nepovratnih sredstvih, ranljivim gospodinjstvom, ki se spopadajo z energetsko revščino.

(29) Portugalska sicer ni med največjimi povzročiteljicami emisij v EU, vendar se emisije toplogrednih plinov iz industrije bistveno ne zmanjšujejo. Energijsko intenzivne industrijske panoge, kot so papirna industrija, proizvodnja nekovinskih mineralnih izdelkov in sektor rafiniranja, še vedno predstavljajo več kot polovico skupnega povpraševanja po energiji v industriji. Zapleteni regulativni okviri s prekrivajočimi se ravnmi upravljanja, dolgotrajni postopki za izdajo dovoljenj, nepredvidljivost ter neobstoj regulativnega okvira za zajemanje in shranjevanje ogljika in povezane infrastrukture so ovire za razogljičenje sektorjev, v katerih je težko zmanjšati emisije. Portugalska ima zaradi obsežnega uvajanja energije iz obnovljivih virov in drugih neto ničelnih tehnologij ter zelo razogljičenega elektroenergetskega sistema dobre možnosti, da okrepi svoj položaj v vrednostni verigi za proizvodnjo neto ničelnih tehnologij ter trajnostnih in krožnih materialov. Koristilo bi ji boljše usmerjanje podpore k nizkoogljičnim industrijskim procesom ter proizvodnji in uvajanju neto ničelnih tehnologij, podpiranje širitve inovacij ter privabljanje strateških nizkoogljičnih sektorjev, kot so sektor baterij, biometana in obnovljivega vodika.

(30) Portugalska dosega bistveno slabše rezultate pri kazalnikih krožnega gospodarstva in ravnanja z odpadki tako v primerjavi s cilji EU kot s povprečjem EU. Še naprej se močno opira na odlaganje komunalnih odpadkov na odlagališčih, pri čemer se skoraj dve tretjini odlagališč približujeta meji zmogljivosti; poleg tega obstaja tveganje, da ne bo dosegla cilja EU za leto 2035 v zvezi z zmanjšanjem odlaganja na odlagališčih na največ 10 % odpadkov. Dosežen je bil določen napredek z nacionalnimi in regionalnimi pobudami, vključno s sprejetjem novega akcijskega načrta za krožno gospodarstvo leta 2026, vendar je njihov učinek še treba dokazati. Portugalska bi morala nadaljevati izvajanje sedanjega strateškega okvira, koristilo pa bi ji tudi sprejetje nadaljnjih reform, vključno z okrepitvijo uporabe ekonomskih instrumentov, zlasti uvedbe obveznega modela „odvrzi in plačaj“ za gospodinjske odpadke. Za sektor so potrebne znatne naložbe, zlasti v infrastrukturo za ločeno zbiranje in recikliranje odpadkov ter v razvoj ali nadgradnjo obratov za obdelavo odpadkov, da bi se zmanjšalo odlaganje odpadkov na odlagališčih in njihovo sežiganje; mobilizacija zasebne podpore bo ključna za izboljšanje ravnanja z odpadki in pospešitev prehoda na krožno gospodarstvo.

(31) Portugalska se spopada s pomanjkanjem vode, zlasti v južnih regijah, in sicer deloma zaradi neustrezne infrastrukture, podnebnih sprememb in velikega povpraševanja. Poleg tega so med občinami še vedno precejšnje razlike v cenah vode, kar povzroča različne in kontraproduktivne spodbude za porabo. Portugalska izvaja nacionalno strategijo za vodo, vendar pomembni izzivi vztrajajo. Racionalizacija upravljanja vodnega sektorja bi pripomogla k učinkovitejšemu usklajevanju med nacionalno, regionalno in lokalno ravnjo. Ukrepi na strani povpraševanja, vključno z reformo oblikovanja cen vode, bi pripomogli k izboljšanju gospodarjenja z vodo in zagotovili kapital za izvedbo nadgradenj infrastrukture, hkrati pa spodbujali varčevanje z vodo ter učinkovito rabo in ponovno uporabo vode. Potrebne so nadaljnje naložbe v zbiranje in čiščenje odpadnih voda, zmanjševanje izgub v omrežju ter okrepitev spremljanja količine in kakovosti vode, vključno s črpanjem podtalnice. Sonaravne rešitve bi prav tako prispevale k sanaciji vodnih teles in obnovi naravne sposobnosti zadrževanja vode v krajinah, mokriščih in rekah, vključno s poplavnimi ravnicami.

(32) Portugalska je še posebej občutljiva na podnebne spremembe in z njimi povezane ekstremne vremenske dogodke, kot so hude suše, poplave, požari v naravi in vročinski valovi. Ti dogodki so vse bolj pogosti in resni, zaradi česar so potrebna draga obnovitvena dela in sanacija prizadete infrastrukture, tudi ključne. Prizadeti so številni sektorji, zlasti elektroenergetski sektor, kmetijstvo, oskrba z vodo, gozdarstvo, ribištvo in akvakultura. Poleg tega so sedanje ravni zaščite obale nezadostne za preprečevanje večje gospodarske škode zaradi obalnih poplav in erozije. Zato bi Portugalski koristilo ustrezno in predvidljivo financiranje za krepitev podnebne odpornosti kritične infrastrukture, vključno z omrežji električne energije, železnicami in oskrbo z vodo. Zaradi obsežnih požarov v naravi bi bilo treba pospešiti reforme gozdne politike, Portugalska pa bi se morala še naprej osredotočati na razvoj vzdržnih ekonomskih vrednostnih verig za gozdno biomaso ter dodatno izkoriščati potencial biogospodarstva za povečanje konkurenčnosti in izboljšanje trajnostnosti. Za Portugalsko bi bilo koristno, da bi sprejela strukturiran pristop k financiranju za obvladovanje tveganj nesreč in spodbujala večje zasebno zavarovalno kritje za škodo, povezano z naravnimi nesrečami, saj ima trenutno enega najnižjih deležev zavarovanih gospodarskih izgub v EU.

(33) Portugalski zdravstveni sistem je glede zdravstvenih rezultatov razmeroma uspešen, vendar ostajajo izzivi pri zagotavljanju enakega dostopa do kakovostnega zdravstvenega varstva, zlasti zaradi vztrajnega pomanjkanja osebja, ki zmanjšuje učinkovitost sistema nacionalnega zdravstvenega varstva. Portugalska je v zadnjih letih uvedla pomembne reforme in vlagala v zdravstveno infrastrukturo, tudi prek načrta za okrevanje in odpornost. Vendar znatni izzivi pri zapolnjevanju prostih delovnih mest in ohranjanju zdravstvenih delavcev v sistemu nacionalnega zdravstvenega varstva prispevajo k vztrajno dolgim čakalnim vrstam in neenakemu dostopu do oskrbe. Zaradi pomanjkljivosti sistema so na koncu najbolj prizadete skupine z nižjimi dohodki in ranljive skupine, saj si pogosto ne morejo privoščiti, da bi za zadovoljitev potreb po zdravstvenem varstvu koristile storitve zasebnih ponudnikov. Pri dostopu do zdravstvenega varstva so prisotne tudi razlike po regijah, pri čemer so omejitve izrazitejše na zelo poseljenih območjih (kjer je povpraševanje po storitvah večje) kot tudi v oddaljenih krajih, ki jih pesti demografski upad (kjer spodbude ne zadostujejo za privabljanje potrebne delovne sile). Omejen dostop in dolge čakalne vrste prispevajo tudi k velikemu deležu samoplačniških storitev za zadovoljitev potreb po zdravstvenem varstvu. Kljub nekaterim ukrepom za odpravo pomanjkanja osebja – ob hkratnem zagotavljanju vzdržnosti sistema nacionalnega zdravstvenega varstva – bi lahko nadaljnje izboljšanje delovnih pogojev za zdravstvene delavce pripomoglo k povečanju privlačnosti poklicev v sistemu in izboljšanju njegove učinkovitosti.

(34) Portugalska je med državami članicami EU, ki se spopadajo s hitrejšim staranjem prebivalstva, kar pomeni znatne in naraščajoče potrebe po dolgotrajni oskrbi. Vendar so javne naložbe v dolgotrajno oskrbo precej pod povprečjem EU, pri načrtovanju zagotavljanja dolgotrajne oskrbe pa še vedno obstajajo izzivi pri usklajevanju. Dolgotrajna oskrba se zagotavlja zlasti v ustanovah z bivalno oskrbo, medtem ko bi lahko rešitve na domu in v skupnosti prispevale k večji zmožnosti ljudi, da živijo samostojno. V državi so prisotne tudi razlike med regijami pri dostopu do kakovostne dolgotrajne oskrbe, pri čemer so podeželska območja še posebej slabo oskrbljena. Ukrepi, ki jih je Portugalska doslej sprejela (kot so izboljšanje statusa neformalnih oskrbovalcev in pilotni projekt storitev podpore na domu), so imeli omejeno učinkovitost ali pa imajo omejen predvideni obseg. Podpora cenovno dostopnim možnostim, ki temeljijo na potrebah, tudi s krepitvijo oskrbe na domu in v skupnosti, izboljšanjem načrtovanja ter odpravljanjem regionalnih vrzeli, bi lahko prispevala k zagotavljanju enakega dostopa do kakovostne dolgotrajne oskrbe.

(35) Glede na ključno vlogo človeškega kapitala pri krepitvi konkurenčnosti in strateške avtonomije Unije je Svet leta 2026 priporočil, naj države članice ukrepajo, da bi nujno rešile strukturne izzive, povezane s človeškim kapitalom, na področju spretnosti, izobraževanja in usposabljanja, ki ovirajo konkurenčnost. Specifična priporočila za državo za leto 2026, naslovljena na Portugalsko, lahko prispevajo k izvajanju priporočila Sveta o človeškem kapitalu v Uniji.

(36) Kljub pozitivnim spremembam na trgu dela v zadnjih letih se Portugalska spopada z vztrajnimi neskladji v spretnostih. Ta neskladja so posledica neusklajenosti izobraževanja in usposabljanja s potrebami trga dela ter nezadostnih rezultatov pri izpopolnjevanju in preusposabljanju razpoložljive delovne sile, in to kljub ukrepom v pravo smer, kot so usposabljanja na področju digitalnih kompetenc. Posledično v ključnih sektorjih (kot so informacijske in komunikacijske tehnologije, gradbeništvo, zdravstveno varstvo in pravosodje) primanjkuje delovne sile, podjetja pa poročajo, da imajo težave pri iskanju razpoložljivih delavcev z ustreznim naborom spretnosti. Učinkovitejše in bolje usmerjene aktivne politike zaposlovanja, zlasti za mlade, bi prav tako pripomogle k zmanjšanju neskladij v spretnostih ter tej skupini olajšale dostop do trga dela. Portugalsko produktivnost in konkurenčnost hkrati še naprej omejuje nizka raven spretnosti odraslega prebivalstva. Raven udeležbe v izobraževanju odraslih je še vedno razmeroma nizka, zlasti v najbolj oddaljenih regijah. Z orodji za zbiranje podatkov o spretnostih bi bilo mogoče zmanjšati neskladja z boljšim usklajevanjem ponudbe terciarnega izobraževanja, poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter izobraževanja odraslih s spretnostmi, potrebnimi na trgu dela. Poleg tega bi lahko izboljšanje rezultatov in večja udeležba v izobraževanju odraslih pripomogla k zvišanju ravni spretnosti v skupinah prebivalstva, kjer so te nižje, ter razpoložljivi delovni sili zagotovila spretnosti, ki jih zahteva razvijajoče se gospodarstvo.

(37) Portugalska je v zadnjih desetletjih dosegla pomemben napredek pri zviševanju stopnje dosežene izobrazbe. Poleg tega se delež oseb, ki zgodaj opustijo izobraževanje in usposabljanje, stalno zmanjšuje in je v skladu s ciljem EU za leto 2030, udeležba v vzgoji in varstvu predšolskih otrok pa ostaja precej nad povprečjem EU. Vendar je trend glede pridobivanja temeljnih spretnosti v šolah zaskrbljujoč. Med letoma 2018 in 2022 se je delež učencev z nizkimi dosežki pri matematiki, branju in naravoslovju povečal, medtem ko se je delež najuspešnejših učencev zmanjšal. Poleg tega rezultati izobraževanja pri učencih iz prikrajšanih socialno-ekonomskih okolij ostajajo neenaki, saj je pri njih večja verjetnost slabših dosežkov (na primer, 47 % učencev, ki glede na socialno-ekonomski status spadajo v spodnjo četrtino, dosega podpovprečne rezultate pri matematiki v primerjavi s 30 % vseh učencev). Učenci s priseljenskim ozadjem imajo v povprečju prav tako slabše rezultate izobraževanja, stopnje ponavljanja letnika in osipa pa so pri njih večje, čeprav se je njihov delež povečal na približno 14 % populacije učencev v osnovnošolskem in nižjem sekundarnem izobraževanju. Hkrati v izobraževalnem sistemu še vedno primanjkuje učiteljev, kar lahko še dodatno vpliva na kakovost in vključevalnost izobraževanja. Obravnavanje teh vprašanj je ključno za podpiranje razvoja spretnosti, enakih možnosti in socialne kohezije.

(38) Portugalska je v zadnjih desetih letih zabeležila eno največjih kumulativnih povečanj nominalnih cen stanovanjskih nepremičnin v EU, saj so se od leta 2015 več kot podvojile. Pritiski na cenovno dostopnost stanovanj so precej večji na obalnih in mestnih območjih. Strukturna neravnovesja med ponudbo in povpraševanjem ostajajo. Na Portugalskem je delež stanovanj, ki se ne uporabljajo kot stalno prebivališče, razmeroma velik, pri čemer je veliko praznih in propadajočih nepremičnin. Preusmeritev z davkov na transakcije na periodično obdavčitev, tudi s posodobitvijo davčnih vrednosti nepremičnin, bi lahko lastnike spodbudila, da premalo uporabljene nepremičnine dajo na trg, s čimer bi se spodbudila stanovanjska mobilnost. Naložbe v socialna stanovanja so se v zadnjih letih znatno povečale, deloma tudi s podporo iz sredstev Unije. Vendar je sedanja ponudba cenovno dostopnih in socialnih stanovanj še vedno pod povprečjem EU. Čeprav javne naložbe ostajajo ključne, je za povečanje gradnje in zadovoljitev povpraševanju bistveno sodelovanje zasebnega sektorja, vključno z rešitvami, ki jih zagotavlja tretji sektor, kot so zadružna stanovanja. Za povečanje ponudbe cenovno dostopnih in socialnih stanovanj je treba upoštevati teritorialne razsežnosti ter načela vključevanja in nesegregacije. Skupaj s postopnim povečevanjem ponudbe lahko stanovanjski dodatki ranljivim gospodinjstvom zagotovijo začasno olajšanje, čeprav bi bilo mogoče obstoječe sheme bolje ciljno usmeriti. Hkrati se brezdomstvo in druge oblike stanovanjske izključenosti še naprej povečujejo, pri čemer obstajajo regionalne razlike v učinkovitosti njihove obravnave. Portugalska v okviru svoje stanovanjske politike premalo uporablja redna naknadna vrednotenja in kartiranje potreb. Prek Instrumenta za tehnično podporo bo prejela podporo za vzpostavitev nacionalnega modela za upravljanje in vodenje podatkov o stanovanjih, ki bi moral, ko bo v celoti izveden, pripomoči h krepitvi vrednotenja in spremljanja sedanjih in prihodnjih stanovanjskih politik. Sedanje usklajevanje med centralnimi in lokalnimi organi ter usklajevanje med stanovanjskim, urbanističnim in prostorskim načrtovanjem ter načrtovanjem prometa ostaja razdrobljeno. Poleg tega so naložbeni in finančni mehanizmi večinoma priložnostni.

(39) Zaradi tesne medsebojne povezanosti gospodarstev držav članic euroobmočja in njihovega skupnega prispevka k delovanju ekonomske in monetarne unije je Svet leta 2026 priporočil, naj države članice euroobmočja ukrepajo, tudi v okviru svojih načrtov za okrevanje in odpornost, da bi izvedle priporočilo o ekonomski politiki euroobmočja za leto 2026. Kar zadeva Portugalsko, priporočilo 1 prispeva k izvajanju prvega, drugega in tretjega priporočila o euroobmočju, priporočilo 2 prispeva k izvajanju četrtega priporočila o euroobmočju, priporočilo 3 prispeva k izvajanju sedmega, devetega in enajstega priporočila o euroobmočju, priporočilo 4 prispeva k izvajanju drugega in sedmega priporočila o euroobmočju, priporočili 5 in 6 pa prispevata k izvajanju petega priporočila o euroobmočju –

PRIPOROČA da Portugalska v letih 2026 in 2027 ukrepa tako, da:

1. glede na odstopanje, ki ga je Komisija ugotovila za leto 2025 in predvidela za leto 2026 v zvezi s priporočeno zgornjo mejo očiščenih odhodkov zagotovi, da bodo očiščeni odhodki v skladu z najvišjimi stopnjami rasti, ki jih je Svet priporočil 21. januarja 2025, hkrati pa izkoristi prožnost v skladu z nacionalno odstopno klavzulo, ki jo je aktiviral Svet, pri čemer se priznava, da proračunski položaj Portugalske izkazuje presežek oziroma je blizu ravnovesja; okrepi skupne odhodke za obrambo in varnostne odhodke ter pripravljenost, hkrati pa zagotovi vzdržnost dolga in učinkovito porabo ter postopno prilagodi proračun, da se ohranijo strukturno višji odhodki za obrambo; zagotovi, da so ukrepi, sprejeti za ublažitev učinka zvišanja cen energije, začasni, namenjeni zaščiti ranljivih gospodinjstev ali upoštevanju potreb energetsko intenzivnih podjetij, da ohranijo spodbude za prihranke energije in da so njihovi fiskalni stroški v skladu z zavezami iz fiskalnega okvira EU; sprejme ukrepe za zagotovitev srednjeročne fiskalne vzdržnosti pokojninskega sistema in spodbuja sheme dodatnega pokojninskega zavarovanja; izboljša učinkovitost davčnega sistema, zlasti z racionalizacijo davčnih izdatkov;

2. zagotovi kontinuiteto reform in naložb, ki se izvajajo v okviru Mehanizma za okrevanje in odpornost; pospeši prizadevanja za izvajanje programov kohezijske politike, pri čemer se po potrebi opre na prerazporeditev v strateške prednostne naloge in prožnosti, dogovorjene v okviru vmesnega pregleda okvira kohezijske politike;

3. poenostavi predpise ter izboljša uporabo regulativnih orodij in usklajevanje med ravnmi javne uprave; zmanjša upravno breme za podjetja z odpravo ovir za izdajo industrijskih licenc in drugih ovir, ki omejujejo njihovo zmožnost širitve; spodbuja zasebne naložbe v tvegani kapital in zasebni kapital za lokalna podjetja ter še naprej izboljšuje finančno pismenost; še izboljša učinkovitost upravnih in davčnih sodišč, da tako skrajša trajanje postopkov; ohrani osredotočenost ekonomske politike, povezane z naložbami, na raziskave in inovacije;

4. pospeši razogljičenje prometa, zlasti s postopno odpravo subvencij za fosilna goriva in krepitvijo omrežja javnega prevoza; spodbuja dolgoročne pogodbe, pospeši naložbe v rešitve za prožnost in zagotovi predvidljiv regulativni okvir; okrepi zmogljivost prenosnega in distribucijskega omrežja električne energije, vključno s čezmejnimi elektroenergetskimi povezavami, ter izboljša postopke priključitve; pospeši energijsko prenovo z odpravljanjem regulativnih in upravnih ozkih grl ter z usmerjanjem podpore v gospodinjstva, ki se spopadajo z energetsko revščino; spodbuja razogljičenje industrije; poveča zmogljivosti za ravnanje z odpadki, preprečevanje njihovega nastajanja, recikliranje in ponovno uporabo; izboljša gospodarjenje z vodo in racionalizira upravljanje voda; izboljša učinkovito rabo vode in razvija sonaravne rešitve; obravnava s podnebjem povezana tveganja s krepitvijo trajnostnega gospodarjenja z gozdovi in zemljišči, pospešitvijo podnebne odpornosti kritične infrastrukture ter spodbujanjem večjega zasebnega zavarovalnega kritja za škodo, povezano z naravnimi nesrečami;

5. zagotovi enakopraven dostop do kakovostnega zdravstvenega varstva, zlasti z obravnavo pomanjkanja zdravstvenih delavcev, hkrati pa ohrani vzdržnost sistema nacionalnega zdravstvenega varstva; zagotovi enakopraven dostop do kakovostne dolgotrajne oskrbe, tudi z odpravljanjem razlik med regijami ter krepitvijo rešitev za oskrbo na domu in v skupnosti; odpravi neskladja v spretnostih in izboljša ravni spretnosti, tudi s spodbujanjem udeležbe v izobraževanju odraslih ter zagotavljanjem, da izobraževanje in usposabljanje ter izobraževanje odraslih bolj ustrezajo potrebam trga dela; spodbuja boljše rezultate izobraževanja, zlasti pri prikrajšanih učencih;

6. obravnava cenovno dostopnost in razpoložljivost stanovanj, zlasti ustvarjanjem spodbud za učinkovitejšo uporabo stanovanjskega fonda, tudi s ponovno prilagoditvijo davčne mešanice; dodatno poveča ponudbo stanovanj, tudi cenovno dostopnih in socialnih stanovanj; okrepi usklajevanje in upravljanje stanovanjske politike, skupaj z integriranim urbanističnim in prostorskim načrtovanjem ter načrtovanjem prometa.

V Bruslju, 10. julija 2026

Za Svet

predsednik

S. HARRIS